

El càrtel de la llet: quan qui pacta el preu és el comprador

Anàlisi de l'expedient S/0425/12 de la CNMC, que va sancionar huit indústries làcties i dues associacions per pactar durant anys el preu que pagaven als ramaders. L'alumnat identifica el mercat, les víctimes i el mecanisme, i calcula l'orde de magnitud del dany.

DURADA

50 min · 1 sessió

AGRUPAMENT

grups xicotets (3-4)

UNITAT 3

Els mercats: oferta, demanda i competència

MATERIALS

- Fitxa del cas impresa, una per grup
- Accés a la web de la CNMC (cnmc.es) en un dispositiu per grup, si hi ha connexió
- Un bric de llet del supermercat amb el seu preu, o una foto del lineal

ENCAIX CURRICULAR · **Sabers** Mercado, demanda y oferta, Equilibrio de mercado y desplazamientos, Precios máximos y mínimos, Estructuras de mercado y competencia, La CNMC y la defensa de la competencia · **Comp. específiques** CE2 · **Comp. clau** CCL, CC, STEM

Plantejament

En la unitat heu vist que un càrtel és un monopoli disfressat: diverses empreses que acorden comportar-se com una sola per a cobrar més. Este cas té una volta de rosca que sol descol·locar, i per això l'hem triat. Ací les empreses no es van posar d'acord per a **cobrar** més car, sinó per a **pagar** més barat. Les víctimes no van ser els clients del supermercat: van ser els ramaders que munyen les vaques a les cinc del matí.

El vostre grup llegirà el resum de l'expedient, identificarà les peces que ja coneixeu (mercat, nombre d'empreses, qui fixa el preu, qui paga la diferència) i decidirà si la multa va ser suficient. No cal saber de llet: cal saber de mercats.

El cas, en dades

Al **març de 2015** la Comisión Nacional de los Mercados y la Competencia va resoldre l'expedient **S/0425/12** i va imposar multes per **al voltant de 88 milions d'euros a huit indústries làcties i dues associacions del sector**. La resolució va donar per acreditat que, durant anys, eixes empreses havien intercanviat informació confidencial i s'havien coordinat sobre **el preu que pagaven als ramaders per la llet crua** i sobre el repartiment dels proveïdors, de manera que un ramader que volia canviar de comprador es trobava amb la mateixa oferta a la porta del costat. Diverses de les sancionades van recórrer després davant dels tribunals, com passa quasi sempre en estos expedients.

Per a situar-ho: en aquells anys els ramaders cobraven **al voltant de 0,30 € per litre**, una xifra que les organitzacions agràries denunciaven com a inferior al seu cost de producció, i hi va haver tractorades i abocaments de llet a les portes de les fàbriques. Espanya produïx al voltant de **7 milions de tones de llet de vaca a l'any** (MAPA).

La llei que va aplicar la CNMC és la **Ley 15/2007 de Defensa de la Competencia**, que permet multar fins al **10 % de la facturació anual** de l'empresa infractora i oferix un **programa de clemència**: la primera empresa del càrtel que ho confessa i aporta proves es lliura de la multa.

Objectius didàctics

- Reconèixer un càrtel i descriure'n el funcionament amb el vocabulari de la unitat.
- Identificar qui es beneficia i qui paga quan un mercat deixa de ser competitiu.
- Explicar per què un acord entre compradors perjudica el venedor igual que un entre venedors perjudica el client.
- Valorar el paper de la CNMC i el sentit del programa de clemència.

Passos (sessió de 50 min)

1. **Lectura individual (8 min).** Cada persona llig la fitxa i subratlla tres dades: quantes empreses, quants diners i què es pactava exactament.
2. **Les quatre preguntes del mercat (12 min).** En grup, empleneu la taula: què es compra i es ven, qui demanda, qui ofereix i qui tenia poder per a fixar el preu.
3. **El càlcul (10 min).** Responen a la pregunta 5 amb la calculadora. Quan isca el número, deixeu-lo escrit en gran damunt de la taula.
4. **La deliberació (12 min).** Cada grup decidix si 88 milions d'euros són molt o poc i prepara una frase per a defensar-ho davant de la classe.
5. **Posada en comú i tancament (8 min).** Dos grups exposen. El professorat tanca amb la pregunta del programa de clemència: per què funciona una norma que perdona el primer que confessa?

Preguntes d'anàlisi

1. Quin és el mercat del cas? Identifiqueu el bé, qui el demanda i qui l'ofereix.
2. En la classificació de la unitat, a quina estructura de mercat s'assemblava este mercat **pel costat dels compradors**? I per què l'acord el convertia pràcticament en un monopoli, encara que al revés?
3. Per què un ramader no podia simplement vendre la seua llet a una altra empresa?
4. Qui va pagar el sobrecost: el consumidor del supermercat, el ramader o tots dos? Raoneu-ho.
5. Si el pacte haguera rebaixat només **un cèntim per litre**, quants diners a l'any van deixar de cobrar els ramaders en conjunt? I en cinc anys? (Pista: 1 litre pesa aproximadament 1 kg.)
6. Compareu eixe resultat amb els 88 milions de la multa. Creieu que sancionar així dissuadix? Què hi afegiríeu vosaltres?
7. El programa de clemència perdona qui confessa primer. Per què això trenca un càrtel? Relacioneu-ho amb la desconfiança entre empreses que es vigilen.

Criteris d'avaluació

CRITERI	DESCRIPCIÓ	PES
Identificació del mercat	Distingix bé oferents, demandants i bé intercanviat	25 %
Ús del vocabulari	Emptra càrtel, oligopoli, poder de mercat i competència amb precisió	25 %
Càlcul del dany	Resol la pregunta 5 i la interpreta	25 %
Deliberació final	Argumenta sobre la sanció amb dades, no amb impressions	25 %

Variants i extensions

- **Amb suport:** treballar només les preguntes 1, 4 i 5, amb la taula del mercat ja començada.

- **Per a qui va sobrat:** buscar a cnmc.es un altre expedient sancionador dels últims anys (obres públiques, mudances, assegurances, paper) i emplenar la mateixa fitxa amb les seues dades: mercat, empreses, multa i qui va pagar. Una diapositiva per grup.
- **Versió curta (25 min):** lectura, preguntes 1 a 4 i tancament.
- **Connexió amb la dinàmica del càrtel:** [/dinamicas/mercats-preus/03-cartel/](http://dinamicas/mercats-preus/03-cartel/) reproduïx a classe la temptació de traïr el pacte. Després de jugar-la, este cas es llig d'una altra manera.

Solució orientativa

Per al professorat: passos de la resolució de l'exercici.

- 1. Pregunta 5 (orde de magnitud).** Espanya produïx al voltant de 7 milions de tones de llet de vaca a l'any; com que 1 litre pesa aproximadament 1 kg, són uns **7.000 milions de litres**.
- 2. Un cèntim per litre:** $0,01 \text{ €} \times 7.000.000.000 = \textbf{70 milions d'euros}$ a l'any que deixen d'arribar als ramaders.
- 3. En cinc anys:** $70 \times 5 = \textbf{350 milions d'euros}$, molt per damunt dels 88 milions de la multa. Eixa comparació és la resposta a la pregunta 6: perquè sancionar dissuadisca, la multa ha de doldre més que el guanyat, i per això la llei permet arribar al 10 % de la facturació anual.

Material obert de profedeeconomia.es · Llicència Creative Commons BY-NC-SA · Currículum LOMLOE